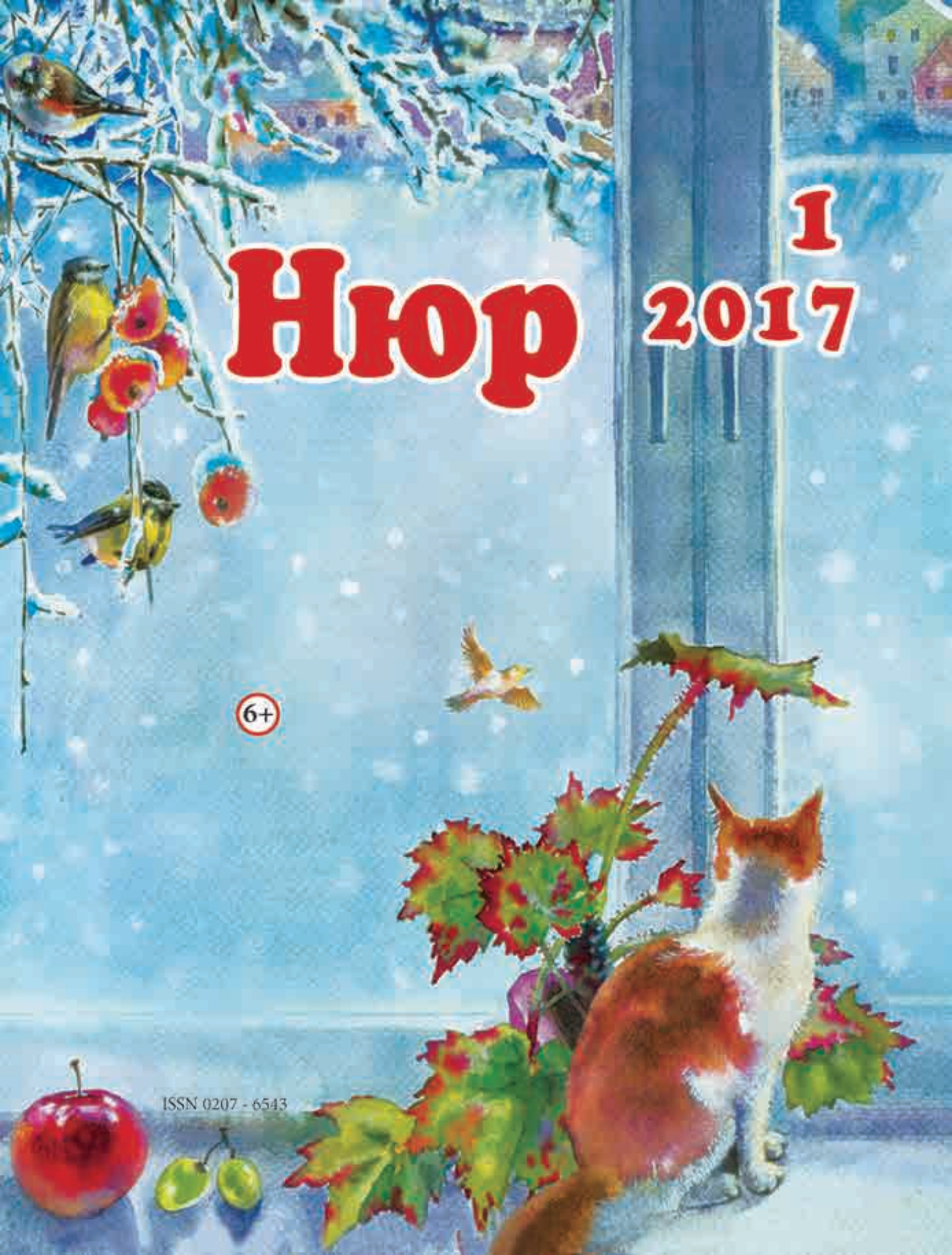

Нюп I 2017

6+

ISSN 0207 - 6543

Къайсынны атын къалай эшитгеним, кесин да биринчи кере къалай кёргеним

Алтмышынчы жылла. Огъары Жемталаны школу. Алтынчы классдама. Барыбызны да школ линейкагъа тизедиле. Директорубуз Баттал Кичиевич аллыбызгъа чыгып селешеди. Аны айтханы бюгюн да эсимдеди:

– Африкада ма был-лай, – деди ол, белин бюпоп, къол аязы бла тобугъундан энишге кёргозте, – ма быллай жаланбыдыр негр сабийчикле «Къайсын Кулиев» деп, назмуларын кёллеринден айтып айланган заманда, сиз а, Къайсын Кулиев ким болгъанын да билмей, телисине чабып айланасыз! Айып туююмюдю сизге? Къайсын Кулиев негрли киши туююмю – Таулуду! Малкъарлы назмучуду! Кимден да алгъаракъ сиз билирге керек эдигиз Къайсынны назмуларын!..

Баттал Кичиевични алай селешгени бизни уллу сейирге къалдырды. «Африкада жаланбыдыр негр сабийчикле Къайсын Кулиевни назмуларын кёлден айтып айланганда...» Асыры уялгъандан, суу къуйгъанча болуп сюеле эдик.

Ол кюнден сора школ ичинде, тышында да телисине чапхан аз болду.

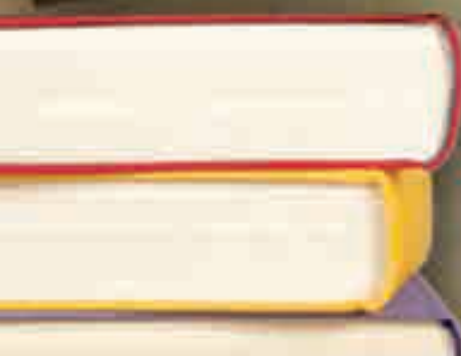
Дерследен сора адабият сагъатлагъа жюрюрге алландыкъ. Барыбыз да Къайсын Кулиевни ким болгъанын билирге, аныча назмула жазаргъа бауурландыкъ...

Окьюучуланы бири къалмай – школчула барыбыз да – назмула жаза эдик! Билген-билмеген да, фахмулу-фахмусуз да! Жазгъаныбызны кезиу-кезиу чыгып окьюйбуз, бир бири назмуларыбызгъа колебиз, айтышабыз, эниклейбиз, эриклейбиз, чам этишебиз!.. Школ жылладан бек эсимде къалгъаны – олду!

Сора... Сора ёмюрюмде кёрмеген Къайсын Кулиевни... тюшюмде кёрдюм. Терен къар басхан бир бийик чиммакъ акъ тау, башында кёк чууакъ... жарыкъ, кюн ойнай... Къайсын, терен къарны жырып, тау тёппесине чыгып бара эди. Кюзюгеча, бетине къарап турама. Бети – ариу, жылы... Огъурлу таулу бет...

Заман кетип, Къайсынны биринчи кере кёргенимде, бу олду деп адам айтхынчы, ол Къайсын болгъанын кёп жыл алгъа тюшюмде кёрген бетинден таныгъан эдим...

Абдуллах БЕГИЙ УЛУ

Кюули Кюайсын

Анангы кюйнундача,
Жукьламазса бир жерде,
Табалмазса андача
Жылыуну да ёмюрге.

Санга алай тешек да,
Алай ундурукь да жокь,
Анга жетген бешик да,
Дунияда бир жукь да жокь.

Анангы кюйнундача,
Жукьламазса ёмюрге,
Аны тобугьундача,
Насып да жокь бир жерде.

Антуан де Сент-Экзюпери

БИЙ УЛУЧУКЪ

(Баргъаны. Аллы 7–10-чу (2016) санындады)

...Сёз къайтармадым. Ол чакъда кеси кесиме: «Бу хыр энтта да бурулмаса, чёгючюм бла алай жетдирликме, алай да – муру-чуру этип къоярча!» – дей тура эдим да, Бий улучукъ биягъы сагъышымы бёлдю:

– Сора сен а алай сунаса, гюлле...

– Сунмайма! Зат да сунмайма, я раббий! Бош алай, эсиме келгенича айтып къойгъанма. Кёремисе бу кюреше тургъаным оюн болмагъанын!

Манга уллу сейир этип къарады.

– Оюн болмагъанын?!

Юсюме битип тура эди, мени уа юсюм-башым къара жау жугъу болуп, кълумда – чёгючюм, ол билмеген, анга бир да эрши кёрюннген бир дукъуш-мукъуш темирге ийилипме.

– Сен уллулача сёлешесе! – деди ол.

Мен абызырагъан окъуна этдим. Ол а:

– Бир зат ангылауунг жокъду!.. Барын да къатышдыргъанса! – деп кшошду.

Бир да оюнсуз ачыуланды. Башын силкди да, алтын бетли чачын жел тозуратды.

– Мен бир жулдуз билеме да, анда бир киши жашайды, багъыр бетли. Кеси ёмюрюнде бир кере да гюлчюк ийисгемеген. Башын кётюрюп, кёкде жулдузлагъа къарамагъан. Бир адамны да суймеген. Ала ючюн деп, бир зат да этмеген. Аны жаланда бир иши – тарыхланы бир бирине кшошхан. Эрттенден башлап ингирге дери айтханы уа: «Мени ойнар заманым жокъду! Ойнар заманым жокъду!» – тюз сенича. Ёхтемден а – кесин кёпдюрюп. Гогушча! Кертисинде уа – адам туююлдю. Эшек жууа.

– Не, не?

«Бу гогушну да къайдан кёргенди» деп келди кёлюме»

– Эшек жууа!

Бий улучукъ, асыры ачыуу келгенден, агъаргъан окъуна этди.

– Гюлле таш жаратылгъанлы бери бир тохтамай чыгъана чыгъарып турдыла. Къойчукъла да анча заманны бери – гюллени ашагъанларын къоймай.

✧ Сора ол а оюн ишмиди – ол чыгыанадан хайыр жокъ эсе, гюлле аяусыздан аны чыгыарып нек кюрешгенлерин ангылагъан? Къойчукъла бла гюлле бир бирлери бла уруш бардыргъанлары оюнмуду сора? Анданмы магъаналыды неда анданмы бек керекди ол багырбет базыкъ кишини тарых санап кюрешгени? Дунияда жангыз бир гюл болгъанын биле эсем, ол да мени жулдузумдан башха бир жерде да ёсмей эсе, гитче къойчугъ а бир эрттенликде, келип, аны ашап, жутуп къойса, не палах этгенин кеси да

билмей, сора ол да оюндуму? Ол бары да бош затды дейсе, не?

Ол къып-къызыл болду. Сора жангыдан башлады:

– Кёкде о къадар жулдуздан биринде ёсген жангыз гюлчюкню сые эсенг да, кесинги насыплыгъа санаргъа ол тамам туююмюдю? Кёкге къарап ырахат ойланыргъа: «Ма анда къайда эсе да мени полком жашайды...» деп? Къойчугъ а, бош алай, келе келип, аны юзюп, къабып къойса, жулдузла бары да бирден кюйюп, ёчюлюп къалгъанча болмазламы?! Ол оюнду дейсе сора!..

Бий улчукъ селешалмай тохтады. Кёлю такъыр болду. Жюрексинип башлады. Кёз байлана тургъан заман эди. Мен ишими къойдум. Ол хужу къаллыкъ хыр бла кюрешгеним, чёгючюм, нем да, суусап къысханы, ёлюм къоркъууу – бары да бош эди, оюн. Жулдузумда, жер башында, мени Жер атлы жулдузумда –жюрексинип, кесин тыялмай жиягъан Бий улчукъну жапсарыргъа керек эдим. Мен аны къоюнума алып, сабийчикгеча, белляй айтдым. Айта эдим анга: «Къоркъма, бала, сен уллу, сени суйген гюлчюгюнге бир хата да болмаз... Къойчукъ аны юзюп къоймазча, жухчугъуна ауузлукъ сурат салырма... Гюлчюгюнге уа – суратдан темир кюбе ишлерме... Мен сени ючюн...» Не айтханымы кесим да иги ангыламай эдим. Асыры жунчугъандан, къалай къымылдарымы, къайры атларымы, не этерими билмей къалдым. Бир айыплы ишге тюшген кибик болуп. Менден учуп, узайып баргъан жюрегин артха къалай къайтарыргъа, ызындан къалай жетерге, сёзюмю къалай эшитдирирге билалмай эдим... Ол алай жашырынды бизден, алай ташады, ол кёз жашла дуниясы...

КЪАРМАШЧЫКЪ

ЖАБОЛАНЫ Асият

Эртте-эртте, къалын агъачны ичинде, кирпичик жашап болгъанды. Куркачыгы да къарт эмен терекни тюбюнде. Ол бек халалчыкъ эм жигитчикди. Агъачда жашагъанла анга, аты болмагъаны себепли, кирпичик деп тургъандыла. Ол а кесини аты болмагъанына бек жарсыгъанды.

Бюгюн а ол тенгчиклери бла букъгъуч ойнайды. Майна къоянчыкъ! Аны аты – Узункъулакъды. Жаныуарланы барысы да анга:

– Узункъулакъчы-ы-ы-ы-ыкъ! – деп къычырадыла.

Бир терекден бирине секире, эрленчик жетди. Аны да барды аты – Сарыкайчыкъ дейдиле анга.

Арлакъда уа – айыу бала – Хуболчукъ. Андан сора тюлкючук, аны аты уа – Хыйлачыкъды. Хар бири – атлары бла, мени атым а къайда къалгъан эсе да... дей, кирпичик ингир аласында куркасына келе болгъанды.

Бир жол, сагъышланып бара тургъанлай, жилягъан таууш эшитди...

«Ким болур экен бу жилягъан, анга болушлукъ керек эсе уа? – деп, арлакъ барып къараса, анда уа бир уллу терек аууп, гитчерек бутагы уа бир чычханчыкъны аягъындан басып, ол да, андан ычхыналмай, жиляй.

Кирпичик, терк окъуна алайгъа жетди да:

– Тохта-тохта, чычханчыкъ, жиляма, мен санга бусагъат болушайым. Бир кесекчик тѣз, – деп, къатына барды.

Терек бутакъланы кетере, чычханчыкъны къутхарыргъа кюрешеди. Кирпичик алай кюреше туруп, инжикѣз чычханчыкъ:

– Терк бол, маржа! Къармаш, теркирек къармаш! – деп, ашыкъдыра эди.

Тузакъдан ычхыннганына чычханчыкъ бек къууанды. Сауболну да айтып, кирпичикни атын сорду. Кирпичик, анга атын айталмай, мудах болду. «Мени атым жокъду», – деп, терен кючсюндю.

– Къалай жокъду? Алай болмайды – атсыз! – деди чычханчыкъ. – Билмейме, – деп, кирпичи шинжи топчукъ болду.

– Жарсыма, кирпичик, сюемисе, мен атайым санга ат? – деди. Ол а:

– Сюеме, – деп, башчыгъын къаратды.

– Сен алай къармашып, мени бутакъ тюбюнден чыгъармасанг, кырты боллукъ эдим. Ыразы эсенг, бюгюнден ары сени атынг Къармашчыкъ болсун!

Кирпичик къууанды. Ол кюнден башлап, агъачда тенглери да анга Къармашчыкъ дей башладыла.

МЫЗЫЛАНЫ Исмайыл

МАЛКЪАР ТЁРЕ

«Тёре» деген сөз къарачай-малкъар тилде бек эрттеледен бери жорюйдю. Аны кибик – тюрк тилли халкълада да. Белгили орус алим, тюркчю Василий Бартольд (1869–1930) айтханнга кёре, бу сөз «адет», «жорукъ» деген магъанада жорютюлгени Орхон-Енисей сууланы жагъаларында VIII-чи ёмюрден кългъан таш жазмалада белгиленипди.

Бурун заманда къарачай-малкъар халкъны миллет жашаууна оноу этген, халкъ кеси сайлап айыргъан адамларындан къралгъан оноучу къауумгъа Тёре деп болгъандыла. Бизни тёребизге ушаш жорукъ, бурунгу рум тарихчи Аммиан Марцеллин (330–395 жж.) жазгъаннга кёре, гуннла деген эрттегили тюрк халкълада да жорютюлгенди.

Тау бий, ёзден, чанка, чагъар деп айыртламай, халкъ келечилери халкъ башчыны Тёреде айырып болгъандыла. Алай бла сайланган Халкъ Башчыны аты Олий болгъанды. Тёре этген оноуну жашаугъа бардыргъан аны борчу эди. Олийни буйругъун халкъгъа белгили этгенле да болгъандыла – бегеуюлле. Тышындан бир уруш къркыуу зат болса, Тёре къабыл этген оноугъа кёре, Олийни да буйругъу бла, кълуна сауут алалгъан хар ким Олий айтхан жерге жыйылыргъа борчлу эди. Ол затха дайым да хазырлыкълары болуп турур ююн а, тау бийле-басиатла «басиат кълушла» кърал, жашланы аскер усталыкълары юйретип, жарау этдирип тургъандыла. Миллет Ата журтун, азатлыгын да алай бла сакълал болгъанды.

Тышындан бир тюрлю дауу болгъан чыкъса да, анга Тёре оноу эте эди.

Жамауат низамны буздурмазгъа Халкъ Тёре бек сакъ эди. Кесин тапсыз жорютген дегенча, неда гудучулукъ бла, неда бир тюрлю бир аманлыкъ бла тутулгъан адамны ишине да Тёре кърарай эди. Намыссызлыкъ иш этген тишируу зат болса, эшек атха миндирип, эл ичи бла айландыра эдиле. Халкъ бедеш этерча, сабийле кълорча. Аллай намыссызлыкъ ёлгенге тенг эди.

Ёзге, эл ныгышлагъа жуукъ жерледе «налат ташла» деп болгъандыла, намыссыз, айыплы иш этген адамны аллай ташха тагъа эдиле, халкъ налат берирча. Аллай бедеш а ёлгенден да аман эди. Тау адетни бузукълары жорютюрге, халкъ низамны ариу сакъларгъа болуша эди ол тукъум «кълатылыкъ».

Тёреден эркинликсиз адамгъа дерт жетдирирге жарамагъанды. Тёре ни намысы алай бийик эди, бир-бир хоншу халкъланы келечилери иш да, ол-бу затны юсюнде кеси араларында бир оюмгъа келалмасала, оноу сурай Малкъар Тёреге келип болгъандыла. Ол тарихде белгили шартды.

Нарт пауружла – алтын жазнабыз

ЁРЮЗМЕК БЛА НОГЪАЙЧЫКЪ ЖЫЛКЪЫНЫ СЮРГЕНЛЕРИ

– Ма бу буруу ичинде – юч да къарнаш эмеген,
Азыуларын гыйы ташха эгеген.

Къушкетер деп ажирлери бар анда,
Жерни барса – чулгъандырыр боранда.
Кёкню барса, жулдузлагъа эришир,
Учхан къушдан къанатлыды ол ажир.
Ажир угъай – ажирден да онглуракъ,
Бирде уллу, бирде гитче боларакъ.
Юч да тюрлю тюрсюнлюдю ол боракъ,
Бирде – сары, бирде – къара, бирде – акъ.

Ногъайчыгъ'а:
«Энди ач, – дейд, – къурч къаланы эшигин,
Ма мындады алтын жылкы мишеген».

Кёп сыгъынды – болалмады Ёрюзмек,
Тогъайын да буралмады Ёрюзмек.
Мындан тюртюп, андан тартып кюрешди,
Ол мюйюшден, бу мюйюшден киришди.
Къарап туруп, айтды, дейди, Ногъайчыкъ:
– Арлакъ турчу. Быллай сейир тогъайчыкъ!..

Ёрюзмек да бир жанлыракъ тураракъ,
Ногъайчыгъ а азчыкъ тийди, ураракъ.

Чартлап кетди темир буруу эшиги,
Ачылды, дей, алтын жылкы мишеген.
Жылкыны да – алтын жибек жалкъасы,
Юч да къарнаш эмегенни жылкысы.

Ногъайчыкъ да къуууп бурду жылкъыны,
Сюрюп чыкъды чиллежибек жалкъаны.

Была, дейди, Уру-Журтну башы бла кирдиле,
Къуру-Журтну жаны бла сюрдюле.

Ай, была да сюрюп баргъан чакъда уа,
Кюн кёзюне къара булуп чапды да,
Тёгерекни жапды, дейди,
Жолларына жатды, дейди.

Ызындан да бир жел уруп жетди, дей,
Ногъайчыкъ да тохтар акъыл этди, дей.

Ёрюзмекге айтды, маржа, алайда:

– Энди, суйсенг, жауну сакъла былайда.
Суйсенг, – дейди, – бу жылкъыны сюр да кет,
Нарт Элине элт, – деди.

« – Ай, ишми эди жылкъы сюрюп элтген а!
Эр кишиге ушармы да жашны кесин жангыз къоюп кетген а!»

– Угъай, – деди Ёрюзмег а, – мен а жауну сакълайым,
Угъай, – деди Ёрюзмег а, – мен а жолну сакълайым.
Сен а бар, – дейд, – сен а сюр, – дейд, – жылкъыны.
Сен а бур, – дейд, – акъ жибекли жалкъаны.

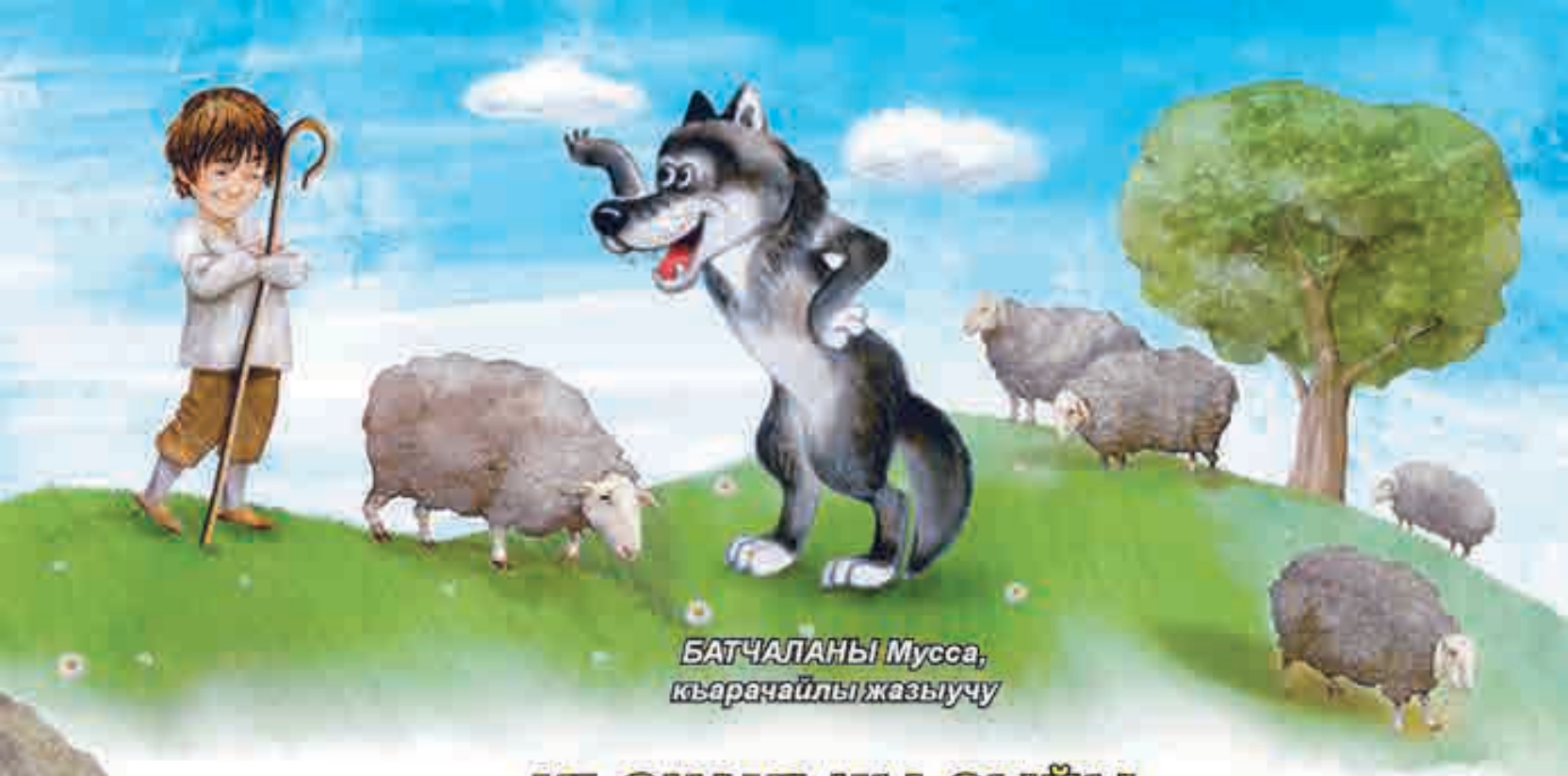
Тёгерек да, туман басып, чарс болду,
Жол да, къол да кёз туурадан тас болду.
Бир къач жауун шылпысы да – зырзырдан,
Ёрюзмек да айтды, дейди, жарсырдан:

– Бу туманда ажашып да кетмегиек, къыдырлыкъбыз не жерни! –
Ай, туман да къайдан болсун ат тылпыуу ажирни!

– Ай, апчытып кёрюр, – деди, – бу къач жауун шылпысы! –
Ай, жауун а къайдан болсун Къушжетерни шытысы!

– Ызыбыздан жауун жетди, аны ызындан жау жетер.
Хайт демесек, ол а бизни шау этер.

Бу жауун а терлегени болмасын а ажирни!
Ай, туман да бош анстан а басмагъанды бу жерни!...

**БАТЧАЛАНЫ Мусса,
къарачайлы жазычу**

КЪОНАКЪНЫ СЫЙЫ

Бир жалчы жаш къой кюте тургъанлай, эки сыйдам бёрю келип, адам селешгенча селешип, бир къой бер деп тилегендиле.

– Айып этмегиз, бёрюле, – дегенди жаш. – Къой неди, къой уллу зат туююлдю. Къызгъанмаз эдим сизден, сюрюу кесимики болса. Биреуге жалчы болуп кютеме, биреуню малын къалай берейим?

– Аллах айып этмесин, – дегендиле бёрюле. – Тюз айтаса, аманатха хыянат болмазгъа керекди. Сора, бизден жаш бол да, сюрюуню иесине жет да къайт, тилегибизни айт да, къыйналсанг да.

– Санларымы аямайма, къыйын туююлдю элге тюшюп къайтхан, алай а малын къалай къоюп кетейим, кесигиз сагъыш этигиз...

– Малын биз жарсытмазбыз... Сёз беребиз.

– Сау болугъуз сёзюгюзге. Берилген сёз багъалыды малдан, алай а сёзюн бузгъанлагъа кеп тюбегенме.

– Сёзюбюзге ышанмай эсенг, ант этебиз, не бла суйсенг да.

– Не бла этесиз ант?

– Сен къайтхынчы, жукъгъа тийсек, гудучу болсун атыбыз.

– Гудучу ат бла да кепле жашайдыла дуняда.

– Насыпсыз болайыкъ!

– Насыпсызла да жашайдыла.

– Саулугъубуз тас болсун.

– Саулукъсузла да жашайдыла.

– Алай эсе, сыйсызлыкъ жетсин бизге.

– Къаллай сыйсызлыкъ?..

– Эм уллу сыйсызлыкъ жетсин... Къонакъны сыйын кёралмагъан къонакъбайгъа жетген сыйсызлыкъ жетсин!

Бёрюле алай ант этгенлеринде, сюрюучю, аккыл-теккил болмай, арсарсыз элге тюшюп кетгенди.

«Элчилерим» деген чыгъармасындан.

КЪАР ЖАУАДЫ

Миялагъа кысып ууртун,
Дерсин да, несин да унутуп,
Терезеден къарайды Мухтар:
Сют кѣмюгюнлей, тазады къар.

Мухтар чартлап чыкъды арбазгъа,
Чыкъгъанча бир жарыкъ ауазгъа.
Къар жибитди, къашларын, бетин.
Акъ киштикге ушатды бѣркюн.

Бюгюн Мухтар тенгли сабийле
Жангы къар жаугъанын сыйдюле.
Кѣбюсю, юйден чабып чыгъып,
Жокълагъан болур чаначыгъын.

Къар тюбюнде кългъанды кълудан,
Жомакъла энгендиле таудан.
Къар жауады, алгъыш жаугъанлай.
Дуния шошду, бешик жырынлай.

**ЖАШЧЫКЪ
БЛА
КЪАРЫЛГЪАШЧЫКЪ**

Жаз башы... Къарылгъашчыкъ уя иш-
леди. Элде чырдыда. Балконда угъай –
фатар ичинде. Терезе башында. Уяны
кетерирге дедиле. «Къарылгъаш уягъа

тиерге жарамайды!» – деди Ынна. «Къарылгъашчыкъ бизни суйюп келгенди, ты-
шында суукъ боллукъду!» – деди Жашчыкъ. «Хо, сора, терезе кезню ачмай тур-
сакъ, кеси кетер да къалыр» – дедиле. Жашчыкъ да, Ыннасы да унамадыла. Уягъа
тийдирмедиле. Юйден биреу терезе кезюн жабып къойгъаны зат болса, Жашчыкъ
олсагъат барып ачар. Жауунда, желде да терезе кез ачылгъанлай турур...

Къарылгъашчыкъ балала чыгъарды. Балачыкъла къанатландыла, учдула...
Экинчи жазда да алай болду... Терезе кез да – ачылгъанлай... Ючюнчю жаз башы
келди... Къарылгъашчыкъ келмеди... Терезе кез да ачылгъанлай... Жашчыкъ да –
сакълап... Сора жашчыкъ сурат ишледи. Терезе кез къалай ачылып тургъанын...
Къарылгъашчыкъ да алайтын къалай учуп киргенин... Балачыкъларына къалай
азыкъ ашатханын... Юй къабыргъаны да, гюллерин, тюрсююн да – къарылгъаш-
чыкъ эсине тюшюрюрча...

Мен къошарыгъ а: Жашчыкъ – Джаппуланы Шагъабан Жанхотияда жашайды,
3-чю классха жюрюйдю. Бек суйгени – китап окъугъан, жарау этген, сурат ишлеген.
Сора – къарылгъашчыкъла... Биз да ийнанабыз Шагъабанны насып къарылгъаш-
чыгъы бир кюн бир терезе бла учуп келлигине...

САБИЙЛИК ДУНИЯСЫ

АЛТУУЛАНЫ Зухра

АТАЛГЪАН НАЗМУ

Атагъа тартыр кызы,
Анада болур ызы,
Билирге сүйсенг халин а –
Ма, къара да кёр – Алина!

«Аллай кыыз!» деп махтанырча,
«Ай, медет!» деп ахтынырча,
Жумушакъ, ариу сёзлю,
Адепли, бадам кёзлю.
Сюйдюмлю, халал кёллю,
Ышара, кюле тургъан,
Намысдан, сыйдан туугъан,
Сыфаты – толгъан айлай,
Къыз болса – болсун алай!

Тенгчиги да бар – Аида,
Къояйыкъ танып аны да,
Ол да аллай сейирчикди,
Айтылырча сабийчикди!

Къарындаш а къадамады,
Эгечни сыйы андады!
Олду къоруулар къалкъан да,
Олду сый, намыс алгъан да!
Ол – Амирди, ол – Амырды,
Жашауу аны мамырды,
Махталырча бир жигитди –
«Хаф» демезча шо бир ит да,
Ол болгъан жерге басыб а.
Аллайгъа келир насып да!

Алтууланы Арсенни кызы Алина
3-чю интернет школну 8-чи классын-
да окъуйду. Школгъа баргъан биринчи
кюнюнден башлап, иги окъуучуланы са-
нындады.

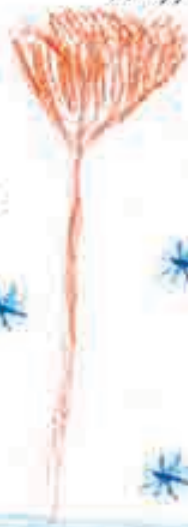
«Хар затны да билирге сюеме» де-
ген эришиуледе хар жыл сайын алчы
жерлени алып келеди. Андан тышында
спорт бла да кюрешеди.

Майский шахарда сууда жюзюуден
бардырылгъан эришиуледе биринчи
жерни алгъанды. Къарындашчыгъы
Амир да, Аида эгешчиги да Алинаны
ол жетишими бла алгъышлагъандыла.

Атасыны эгечи Алтууланы Зухура да,
къарындашынандан туугъан кыызчыкъны
махтап, хар не жумушда да атларын иги
бла айтдыргъан бу ариу сабийчиклеге
аталгъан назмусун окъугъанды.

Алтууланы Амир бла Алина,
Додууланы Аида (сол жанында).

Сурат Нёгерланы Самираныды. Огъары Малкъар, 4-чю класс

Сабийпеге дерс

А

Б

Г

Д

Ё

Ж

З

Айыу
Алма
Арба
Аслан
Ат
Быхы
Базман
Балли
Бёрю
Балта
Бычакъ
Гогуш

Гебен
Гёген
Гоппан
Гюл
Даурбас
Дугъум
Дидин
Дууа
Дуня
Ётмек
Ёгюзле
Ёшюнлюк

Ёртен
Ёзенги
Жюзюм
Жамычы
Жаулукъ
Жугъутур
Жалгъаууч
Зурнук
Зайын
Зыгъыр
Залыкъылды
Зыгыт

Хар харфха салыннган суратланы барын да ким айтса, анга «5» салама.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 2. «Тёртеу ёре тура, экеу кенгеш къура». 4. Ол болмаса, аякъгъа кыйынды. 6. «Жаз солур да, кыйш ишлер». 7. Жер башына жаратылгъан биринчи адамны аты. 8. Ий-нени ызындан жюрюр. 10. Сен бек сыйген, сени да бек сыйген адам. 12. Жерни жууургъаны. 14. Ансыз сют уюмаз.

ЁРЕСИНЕ: 1. Къалын тыйюл. 2. Ишин иги билген. 3. Окъур баргъан сабийге бек алгъа аны танытадыла. 4. Чабакъгъа алай да айтадыла. 5. Эл тыйюл. 9. Ат юсюндеги. 11. Халкъыбызны эрттеги аты. 13. Жулдузла да, Ай да, Кюн да ичинде болгъан кек жюзю дуния.

**Журналны 12-чи санында (2016) басмаланган
СЁЗБЕРНИ ЖАУАПЛАРЫ**

ЭНИНЕ: 2. Къуш. 5. Алауган. 6. Къама. 9. Аууз. 11. Жаркъа. 12. Къууут. 13. Чана. 15. Жауса. 16. Уятха. 18. Таугъа. 20. Устаз. 22. Намыс. 23. Шобура. 24. Айланч. 25. Атынгы. 27. Мюйюз. 28. Юлюшю.
ЁРЕСИНЕ: 1. Кукук. 3. Ёлюм. 4. Бауу. 7. Айран. 8. Ауаз. 9. Аркъа. 10. Уручу. 14. Ауана. 15. Жукъа. 17. Тамам. 19. Уурт. 21. Тюлкю. 26. Тамал. 27. Мюйюш.

...НЕ КИБИКДИ?

Нартла не затны неге ушатып айтханлары

Жашлыкъда билинген – ташда жазылгъан кибикди.
Башха тилни билген – жангы адамны таныгъан кибикди.
Жарлыгъа болушхан – сабаннга суу сугъаргъан кибикди.
Ит да кеси жеринде арслан кибикди.
Керилген да ургъан кибикди.
Къарыусузну хорлагъан – хорлатхан кибикди.
Окъугъан – ийне бла кер къазгъан кибикди.
Осал тенг – ауана кибикди.
«Сау бол» деп айтдыргъан – атха миннген кибикди.
Ахшы адам къарт болса – жазылып къалгъан накъыш кибик.
Аман адам къарт болса – итге атылгъан чабыр кибик.

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей «ВЮР» (с 2017 г.) № 1-2017 г.

Выходит с января 1982 года На бакалаврском языке

Учредители: Государственный комитет Кабардино-Балкарской Республики по печати и массовым коммуникациям; Общественная организация «Союз писателей КБР».

И.о. главного редактора А. А. САБАНЧИЕВА

Редакция: А. БЕГШЕВ
М. БЕШТАЕВ
Т. БИТТЕРОВА
Ж. ГУЗЕН
Ф. МАМАЕВА
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Художественный редактор М. ОРАКОВА

Оформление: Н. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и верстка А. БОШЕВОЙ

Исполнитель издательства В. ЕРКО
Ю. АЛИЕВА

Свидетельство о регистрации ПИЛ № 7007-00102 от 24.12.2014 г. Управление Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по КБР. Подписано в печать 12.01. 2017 г.

Выход в свет 30.01. 2017 г. Формат 60x90 1/4. Бумага мелованная. Гарнитура: литературный, журнальный рубльшич. Печать офсетная. Усл. кр.-отт. 8. Усл. печ. л. 2. Ул.-сет. л. 2,7.

Тираж 1745 экз.

Заказ № 60
Индекс 73908

Стоимость одного номера по подписке через ФГУП «Почта России» – 11,64 руб.; за 6 месяцев – 69,84 руб.

Адрес редакции: 360017, г. Нальчик, пр. Ленина, 5. Тел.: 42-37-27; 42-14-19; 8-928-077-70-67 – Арина. Email: aynal_nur@mail.ru

Адрес издателя: 360017, г. Нальчик, пр. Ленина, 5. ГКУ «КБР-Медиа». Дом печати.

Отпечатано в типографии ООО «Печатный двор» 360030, КБР, г. Нальчик, ул. Капосютова, 1. printhouse07@gmail.com Тел. 74-11-33

Суратда (солдан онгенга): Тейпеланы Алия, Баймуратланы Танзиля, Атмырзаланы Расул, Сабанчыланы Элеанора, Баймуратланы Карина

«Элбрусоид» кеп иш этеди. Аладан бири – битеу дунягъа чыкьгъан сейирлик мультфильмлени къарачай-малкъар тилге кечюрюп чыгъаргъанларыды. Бу ишге сабийлени кеслерини къатышханларын махтарчады. Ала бу жумушха жореклери бла берилип корешедиле. Айтыргъа, «Жер заманагъа дери» («Земля до начала времен») деген фильмни жигитлерин ана тилибизде селешдирген бу суратдагъы къызчыкъладыла.

Къарачай-Черкес республиканы сыйлы къуллукъчусу, белгили режиссёр Атмырзаланы Расул бу иш бла эрттенден бери корешеди. 2017 жылда да таулу сабийчиклени ауазлары бла жангы мультфильмлени селешдирир акъылдады.

САБАНЧЫЛАНЫ Арина